

การเพิ่มมูลค่าทางการตลาดของผ้าลายขิดเพื่อสร้างสินค้าอัตลักษณ์ชุมชน และเสริมสร้าง
เศรษฐกิจรากหญ้า บ้านโป่งเข่ง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
THE MARKETING ADDED VALUE OF THE KHIT FABRIC FOR COMMUNITY
PRODUCT IDENTITY AND GRASSROOTS ECONOMY OF BAN PONG KHEN
BANPHOT PHISAI DISTRICT, NAKHON SAWAN

เกศินี บัวดิศ¹

Kesine Buadit

Article History

Received: 18-07-2023; Revised: 11-11-2023; Accepted: 21-11-2023

<https://doi.org/10.14456/issc.2024.64>

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการออกแบบลวดลายผ้าขิดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าจำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มแบบสอบถามแบบเจาะลึกของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านโป่งเข่ง แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการออกแบบของสีและลวดลายผ้าด้วยแนวคิดในการออกแบบการใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการออกแบบลวดลายผ้าขิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ลวดลายขิดไม้รอต ของกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านโป่งเข่งที่ผ่านการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษแม่ ยาย และการเรียนรู้ได้แก่ การสังเกตจากผู้ทอผ้าการบอกกล่าวหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานของราชการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างการสนทนาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องของลวดลายผ้าประสบการณ์ในการทอผ้า 5-30 ปี และลวดลายที่มีความชำนาญ คือ ลายขิด ลายมัดหมี่ การทอผ้ามีเทคนิค มาจาก ยายและแม่ ปัญหาที่พบในระหว่างการทำทอผ้า คือ ระยะเวลาเร่งรีบในการทำมากหรือมีงานเข้ามาต้องเร่งทอให้ทันตามนัด

2) ผู้วิจัยได้ออกแบบลวดลายผ้าด้วยโปรแกรม Microsoft Excel จำนวน 10 ลาย ได้แก่ 1) ลายข้าวหลามตัดใจร้อยดวง 2) ลายหัวใจสอง 3) ลายช่อดอกบุษบา 4) ลายมณีหัตถเกศ 5) ลายก้านมงกุฎช่อม่วง 6) ลายลูกช้าง 7) ลายขิดประยุกต์ 8) ลายกำแพงเมือง 9) ลายกลีบดอกไม้ และ 10) ลายใบชบา และ 2) ภาพรวมผลการประเมินคุณภาพของลายผ้าทอที่ออกแบบโปรแกรม

¹อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Advertising and Public Relations,

Chaopraya University, E-mail : kesinee.b@cpu.ac.th *Corresponding author

คอมพิวเตอร์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.81$) อยู่ในระดับมาก มีลายลูกช้าง ลายก้านมงกุฎซ่อม่วงและลายสองหัวใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.3$) เป็น 3 ลำดับแรกและผู้ทอผ้าเกิดความพึงพอใจในลวดลายและนำลายผ้ามาทอจนได้ผ้าตัวอย่าง จำนวน 3 ลาย รวมทั้งได้เก็บข้อมูลผู้เชี่ยวชาญจากประธานกลุ่มทอผ้าสตรีบ้านโป่งเขนงและช่างทอผ้าจำนวน 4 ท่านมีความคิดเห็นด้วยกับคุณภาพของลายทอผ้าทอมือที่ออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การเพิ่มมูลค่า; ผ้าลายขิด; อัตลักษณ์; บ้านโป่งเขนง

ABSTRACT

This paper is qualitative research on the topic: The marketing added - value of the Khit fabric for community product identity and the grassroots economy of Ban Pong Khen Ban phot Phisai district, Nakhon Sawan. The aims of this research are to 1) design the Khit fabric pattern and 2) added - value for product development of the Khit fabric pattern of Ban Prong Khanong woven toward marketing. The sample of this research were the 11 weaving experts and the research instruments were the interview, group discussion, in-depth questionnaires for asking women's weaving group of Ban Pong Khen , questionnaires for searching satisfaction of color designing and fabric pattern, and Microsoft Excel, computer program for designing fabric pattern. The statistical measures, which comprised percentage, mean, standard deviation, and descriptive data were presented.

The research results indicate that:

1) the fabric pattern is called Luat Lai Khit Mai Rot and was designed by the women's weaving group of Ban Prong Khanong. Khit Mai Rod has passed on knowledge from foremothers through the self-observation of weavers, telling, and self-studying. Including the suggestion of the governor's department, conversation, and knowledge sharing that created the new fabric pattern by stitch pattern, the 5–30 year woven experience pattern, and woven fabric patterns with expertise in weaving: Khit fabrics and Ikat fabrics that were technical woven by grandmothers and mothers. The problems were found in the weaving process that caused the rush time in the weaving process to be limited or that woven was overloaded and must be completed in time. The 10 fabric patterns were designed by the researcher with a computer program: 1) Lai Khaolam Tatchai Roi Duang; 2) Lai Huachai Song; and 3) Lai Cho Dok Butsaba. 4) Lai Mani Hattha Ket 5) Lai kang Mongkut Cho Moun 6) Lai Luk Khang 7) Lai Khit Prayuk 8) Lai Kamphaeng Mueang 9) Lai Klip Dokmai และ 10) Lai Bai Cha-ba, and 2) The overall quality of the woven fabric pattern that was designed by a computer program at the high level mean ($\bar{X}=3.81$) is Lai Luk Khang , Lai Kang Mong Kut and Lai Song Jaiare at the highest mean ($\bar{X}=4.3$). These three fabric patterns are the top three levels of fabric patterns that waverers satisfy with fabric patterns, and then they were selected to be woven as three examples. Including, the data were collected from four professional waverers who agreed that the quality of designing fabric patterns with computer programs The added-value of Khit fabric patterns is in the developing fabric patterns' process since these are

the new fabric patterns that are following the test marketing process. In addition, the researcher designed by selecting the new color and fabric pattern and seeking the new marketing channel for purchasing through a web page.

Keywords: Added Value; Khit Fabric; Identity; Ban Pong Khen

1. บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการใช้นวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนประเทศให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นรากฐานการสร้างเศรษฐกิจสู่อนาคตตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ที่มีหลักการสำคัญคือ ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภัณธ์การผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมโดยมุ่งเน้นการสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึงเพื่อขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021) การพัฒนาผลิตภัณธ์ชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในภาคการปฏิบัติผลิตภัณธ์ผ้าทอมือลวดลายมัดหมี่เป็นลวดลายที่มีการสืบทอดต่อกันมาแต่โบราณของแต่ละชุมชนโดยได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในวิถีชีวิตความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีจากการใช้และต่อยอดงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ พบว่าการได้รับประโยชน์จากการผลิตผ้าทอมือที่มีคุณภาพมีเอกลักษณ์ทำให้ชุมชนเกิดรายได้ที่สูงขึ้นและมีความสุขที่ได้ลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Yathongchai, C.,& Yathongchai, W., 2022)

วิวัฒนาการของการพัฒนาหัตถกรรมไทยมีประวัติความเป็นมาในอดีตอันยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์เมื่อประมาณ 7,000 ปีมาแล้วจะเห็นได้จากหลักฐานเครื่องมือหินกะเทาะและขุดพบในบริเวณแหล่งวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์บ้านเก่าตำบลจรเข้เผือกอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานีมีรูปทรงแปลกตาและลวดลายการเรียงที่วิจิตรพิสดาร(กระทรวงอุตสาหกรรม.2536) จากการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีผู้คนอาศัยอยู่มาก่อนประวัติศาสตร์หลายปีด้วยเหตุนี้จึงพบว่ามีเครื่องใช้เกี่ยวกับการผลิตเส้นใยขึ้นเพื่อทอเป็นผืนผ้าไปแหล่งโบราณคดีหลายแห่งเครื่องใช้เหล่านี้มีอายุมากกว่า 5,000 ปีมาแล้วและพบว่ามีกระจายอยู่ตามบริเวณอันเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของผู้คนสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่งโดยเฉพาะภาคใต้ที่จังหวัดชุมพรขุดพบเครื่องมือหินที่ใช้ทอเส้นใยจากเปลือกไม้บางชนิดให้อ่อนนุ่มเพื่อใช้ทำเป็นเส้นด้ายการพบเครื่องปั้นดินเผาที่ถ้ำฝ้างวัดแม่ฮ่องสอนมีสายพานเชือกและสายตาข่ายเป็นเครื่องชี้ว่าคนเรารู้จักใช้เส้นใยธรรมชาติมาเป็นเส้นด้าย (นวรรณ์ เลขากุล, 2517) ตั้งแต่นั้นมานุษย์เริ่มคิดค้นวิธีการใช้เส้นด้ายที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติมาถักทอเป็นผืนผ้าแล้วนำมาเย็บเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มไว้ใช้ปกปิดร่างกายวิวัฒนาการของการทอผ้าจึงเกิดขึ้นและสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้

ผ้าทอพื้นเมืองการทอผ้าของคนในชุมชนยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนี้เดิมบรรพบุรุษอพยพอยู่ในประเทศไทยช่วงสงครามไทย-ลาวตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์โดยกลุ่มชาวลาวที่ถูกนำเข้ามาใน (เขตหัวเมืองชั้นใน) เขตจังหวัดนครปฐมสุพรรณบุรีชัยนาทอุทัยธานีนครสวรรค์พิษณุโลกและสุโขทัยกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวครั้งนี้อยู่ในประเทศไทยมีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมโดยการใช้อาศัยความรู้สึกว่าขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้รับออกมาในการดำรงชีวิต (รัชฎา สุขแสงสุวรรณ, 2547)

จากข้อความข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงผ้าทอพื้นถิ่นที่ถูกสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และมองเห็นคุณค่าของธรรมชาติผ้าทอที่เกิดจากศิลปะวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและควรอนุรักษ์สืบทอดอย่างยาวนานต่อไป จึงได้เกิดไอเดียคิดและออกแบบลวดลายผ้า ผู้วิจัยได้ออกแบบลายผ้ามาผสมกับลวดลายชนิดของชุมชน โดยคัดเลือกกลุ่มจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า 2 อำเภอในจังหวัดนครสวรรค์ที่มีทอผ้าพื้นเมือง ผู้วิจัยจึงเลือกประชากร คือ กลุ่มทอผ้าโป่งแขวงหมู่ 9 ตำบลด่านช้างอำเภอบรรพตพิสัยจังหวัดนครสวรรค์ และเคยได้ลงพื้นที่ในการออกบริการวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เมื่อปี 2565 ที่ผ่านมา พบว่า ผู้ทอ มีรายได้ส่วนมาจากการทอผ้าและนำผ้าออกจำหน่ายและเนื่องจากสภาพบ้านของชาวบ้านในแต่ละบ้านมีพื้นที่เอื้ออำนวยต่อการทอผ้าและยังมีประธานของกลุ่มทอผ้าที่ช่วยส่งเสริมและผลักดันชาวบ้านมีการทอผ้ากลุ่มเล็ก ๆ และยังได้รับคำแนะนำรวมทั้งความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐเช่นหน่วยงานราชการพัฒนาชุมชนจังหวัดนครสวรรค์และยังมีหน่วยงานสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา เข้าไปในชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านโป่งแขวงให้คำแนะนำข้อเสนอแนะเรื่องลายผ้าสีและการจัดจำหน่ายสินค้ารวมทั้งแนวทางการสร้างสื่อใหม่เช่น Youtube E-Book เผยแพร่สินค้าให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มกว้างขึ้นและยังเป็นสืบสานของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าไทยให้คงอยู่และสืบทอดในคนรุ่นหลังต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการออกแบบลวดลายผ้าลายชนิด จำนวน 10 ลาย

3. การทบทวนวรรณกรรม

เกศินี บัวดี (2560) ได้ศึกษาเรื่องผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสานที่มีลักษณะการผลิตที่แตกต่างจากที่อื่นจนเป็นลวดลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัด มีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่น และทำให้ผ้าทอเป็นมรดกอันล้ำค่า แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added Creation) การเพิ่มมูลค่า (Added Value) เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นจากเดิมการสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นเครื่องมือการตลาดที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์การจัดจำหน่าย การโฆษณา และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีผลทำให้สามารถตั้งราคาได้สูงขึ้น แต่การเพิ่มมูลค่าจะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added Creation) คือ ความพยายามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ ให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้ามากขึ้น (Tiphachartyothin, 2014) หรือเป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ด้วยคุณภาพ บริการ และราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจในการซื้อ ครอบครองและใช้ประโยชน์ (Serirat, 1999) ในด้านการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่มคือ การพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภคสูงสุดและเกินความคาดหวังของผู้บริโภคอีกทั้งมูลค่าเพิ่มอาจเกิดจากการเพิ่มสิ่งทีนอกเหนือจากสิ่งทีผู้บริโภคคาดว่าจะได้รับ (Janchai, 2004; Nilson et al., 1992) อัตลักษณ์ (identity) เป็นคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลหรือวัตถุที่ทำให้คนนั้นหรือสิ่งนั้นโดดเด่นหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น (Collins Dictionary, 1991)

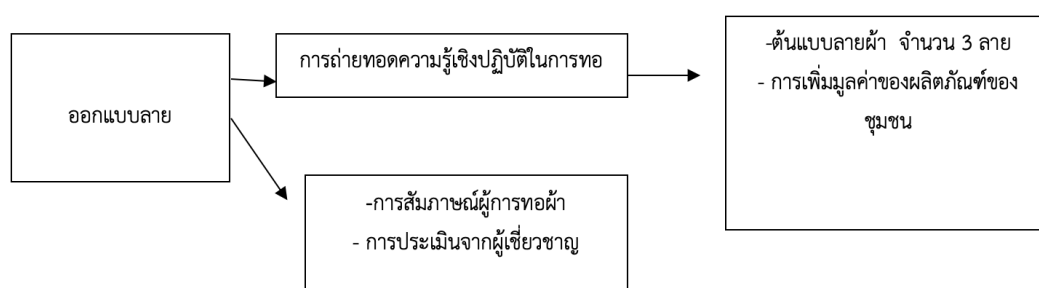
การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบลายทอผ้า คมสัน สุริยะ และคณะ (2551) ได้อธิบายการออกแบบ คือ การกำหนดความนึกคิดตามความต้องการที่จะแสดงออก ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่และรู้จักปรับปรุงแก้ไขสิ่งเดิมที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย การออกแบบลวดลายเป็นศิลปะประยุกต์แขนงหนึ่งทีสร้างสรรค์องค์ประกอบทางศิลปะให้ปรากฏเป็นรูปแบบในลักษณะลวดลาย เพื่อเสริมแต่โครงสร้างสิ่งต่าง ๆ ให้มีคุณค่ายิ่งขึ้นกว่าเดิมที่มีอยู่ (ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2538) และพินาลิน สาริยา (2549) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบลวดลายผ้า (Concept of Text title Design) ไว้ว่า การออกแบบลวดลายผ้าควรมีความสอดคล้องกับขนาดความกว้างของหน้าผ้า และจัดวางลวดลายผ้าให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ลวดลายสามารถต่อกันได้ตามความยาวผ้า ในการออกแบบลวดลายผ้าส่วนใหญ่จะเป็นการออกแบบลวดลายซ้ำ ๆ กัน (Repetition) หรือการจัดวางลวดลายต้นแบบแล้วผูกเกลียวให้เกิดลวดลายซ้ำ ๆ กัน ตามขั้นตอน แนวทางในการออกแบบลวดลายผ้าที่สำคัญ คือต้องออกแบบลวดลายให้ครบ

1 ช่วงลาย (Repeat) และลวดลายนั้นต้องต่อกันทั้ง 4 ด้านอย่างลงตัวพอดี แต่ในที่นี้ผู้วิจัย ได้ศึกษา และค้นคว้าศึกษา จากลายขีดลายประยุกต์ ต่าง ๆ พร้อมทั้งได้ทดลอง และร่างแบบ จากการใช้โปรแกรม Microsoft Excel ผู้วิจัย สร้างลายกราฟิก และลายต่างๆ และมีการออกแบบแบบสอบถาม และออกแบบลวดลายได้แบบลายที่ต้องการที่ต้องการจำนวน 10 ลายจากการใช้โปรแกรม Microsoft Excel ได้สร้างลายแบบทอผ้า จำนวน 10 ลาย

4. กรอบวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิด

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) โดยลงพื้นที่ชุมชนกลุ่มสตรีบ้านโปร่งเข่ง อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจาะลึกของผู้ทอผ้าและสนทนากลุ่ม

1. ประชากร

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงเจาะจงจากสมาชิกที่ทองของกลุ่มสตรีบ้านโปร่งเข่ง จำนวน 11 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

แบบสอบถาม/แบบประเมินความพึงพอใจ โดยการใช้แบบเจาะจง ประกอบด้วย ประธานกลุ่มสตรีทอผ้าโปร่งเข่ง จำนวน 1 คน (ผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าลายขีด)และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และช่างทอผ้า จำนวน 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลจากการสนทนากลุ่ม

2) แบบสอบถามประเมินคุณภาพของลายผ้าทอที่ออกแบบประกอบด้วยแบบลายผ้า จำนวน 10 ลาย

3) การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาวางแผนงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาโปรแกรมในการออกแบบลายผ้า รวมถึงแนวทางในการใช้โปรแกรมในการออกแบบลายผ้าด้วย โปรแกรม

คอมพิวเตอร์ Microsoft Excel

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ได้จากการสัมภาษณ์ช่างทอผ้า และผู้ที่เกี่ยวข้องข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็นตามวัตถุประสงค์

ขั้นตอนที่ 4 ได้นำลายผ้าไปให้ผู้ทอผ้าได้ทอและได้ต้นแบบตัวอย่างลายผ้า จำนวน 3 ลาย

ขั้นตอนที่ 5 ให้ผู้เชี่ยวชาญผ้า ได้ประเมินลายที่ทอเมื่อทอเสร็จ

สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

6. ผลการวิจัย

พบว่าผู้วิจัยได้ออกแบบลายผ้า ด้วยโปรแกรม จำนวน 10 ลาย ได้แก่ 1) ลายข้าวหลามตัดใจร้อยดวง 2) ลายหัวใจสอง 3) ลายช่อดอกบุษบา 4) ลายมณีหัตถเกศ 5) ลายก้านมงกุฎซ่อมม่วง 6) ลายลูกช้าง 7) ลายขีดประยุกต์ 8) ลายกำแพงเมือง 9) ลายกลีบดอกไม้ และ 10) ลายใบชบา

1. ลายข้าวหลามตัดใจร้อยดวง แนวคิดจากลายข้าวหลามตัด เป็นลวดลายที่พบเห็นในลายผ้าทอพื้นถิ่น และนำลายหัวกับส่วนลำขอไฟและนำหัวใจมาต่อเป็นลวดลายจนเกิดเป็นหัวใจคล้ายกับลาย ลวดลายบนผลทอจะมีลักษณะเป็นเหมือนกลีบที่วางตำแหน่งสลับกัน ซึ่งเป็นที่มาของเส้นลวดลายบนผ้า เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1

ลายข้าวหลามตัดหัวใจ

2. ลายสองหัวใจ แนวคิดลายสองหัวใจ นำมาต่อกันให้เกิดลวดลาย และนำลายขีดไม่รอดมาต่อกัน จนเกิดเป็นลายผ้าที่สวยงาม เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2

สองหัวใจ

3. ช่อดอกบุษบาแนวคิดมาจากดอกไม้สี่เหลี่ยม จากต้นไม้ต้นทองอุไร เป็นลักษณะของกลีบสี่เหลี่ยม จนได้ เป็นตัวอย่างของดอกไม้ ที่พบเห็นสองข้างทางถนนเมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3

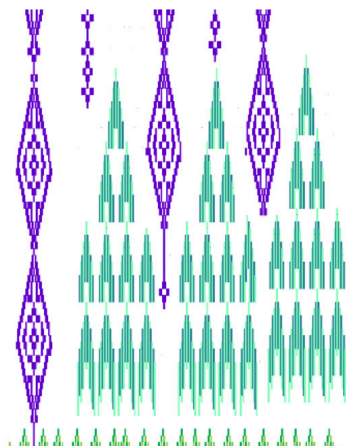
ช่อดอกบุษบา

4. มณีหัตถเกศแนวคิดเมื่อเห็นต้นหญ้าข้างทางที่สูง จึงนำยอดมาก่อกันเพื่อให้เกิดลายที่น่าสนใจ จากสีเขียวของลำต้น และเมื่อมาผสมกับลวดลายข้าวหลามตัดเมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4

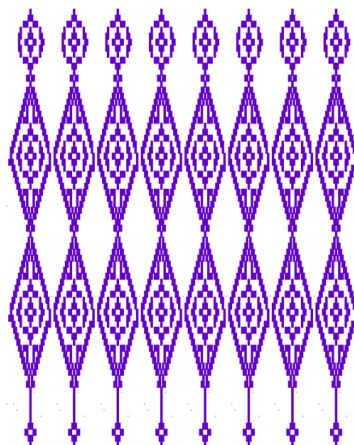
มณีหัตถเกศ

5. ก้านมงกุฏซ้อนม้วน แนวคิดมาจาก การนำลายข้าวหลามตัด มาต่อด้วยมงกุฏ เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5

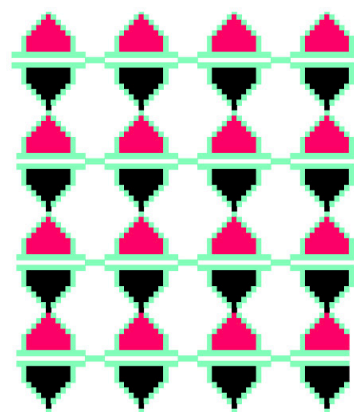
ก้านมงกุฏซ้อนม้วน

6. ลายลูกช้างแนวคิดเกิดขึ้นมาเมื่อสมัยก่อนมีการเล่นลูกช้าง จึงนำเอาลูก มาต่อกันจนเกิดลวดลาย เกิดการต่อลายชนกัน แต่ยังคงมีความยากของสีของลวดลาย ซึ่งปลายลูกช้างต้องยาว เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6

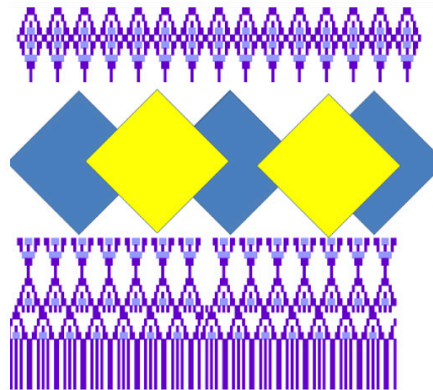
ลายลูกช้าง

7.ลายขีดประยุกต์เป็นการผสมผสานของลายขีดเดิม แต่มีความยากในการมัดลวดลาย ส่วนปลายขึ้นมีความยากของลาย เพิ่มความน่าสนใจแต่ยังคงเอกลักษณ์ของลายขีดเมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7

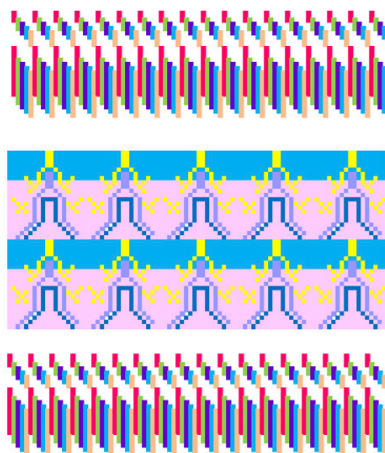
ลายขีดประยุกต์

8. ลายกำแพงเมือง แนวคตินำลายผ้าหม่นสมัยก่อนมา ต่อด้วยลายโบสถ์ของวัด แล้วนำลายมาต่อกัน เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8

ลายกำแพงเมือง

9. ลายกลีบดอกไม้ แนวคิดนี้กลีบของดอกไม้ ที่ถูกฉีกออกมาเป็นกลีบแล้วนำมาเรียงต่อกัน เพื่อความสดใสให้ผู้ที่ชอบ ลวดลายผ้าสีสดใส เหมาะกับวัยทำงาน แล้วนำลายมาต่อกัน เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9

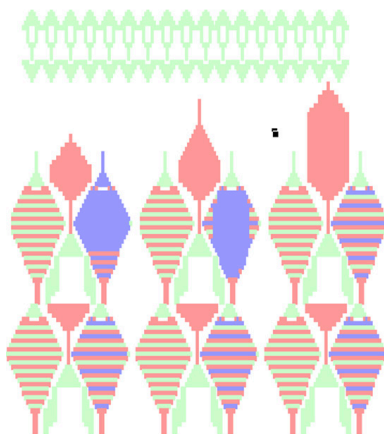
ลายกลีบดอกไม้

10. ลายใบชา มองเห็นชาที่อยู่ริมรั้วจนเกิดไอเดียในการนำเอาใบชา มาสร้างเป็นลวดลาย และเพิ่มแล้วนำลายมาต่อกัน เมื่อนำลาย มาประกอบกันจะได้ลายที่สมบูรณ์ของแบบผ้าทอ ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10

ใบชา

ตารางที่ 1

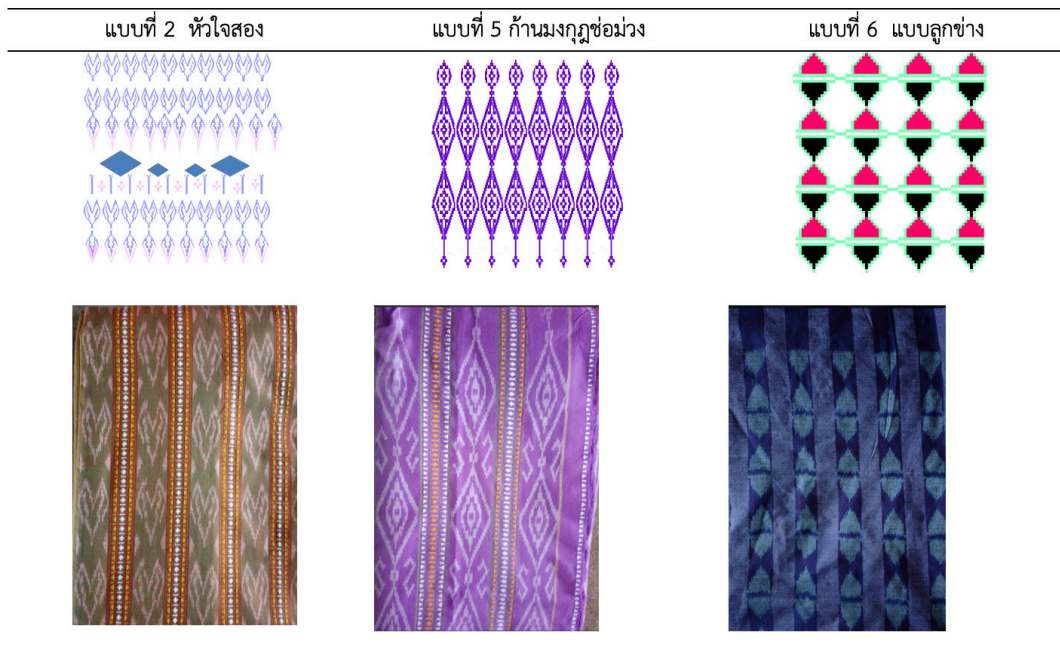
ประเมินคุณภาพของลายผ้าทอที่ออกแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{x}$	sd	ระดับความคิดเห็น
1.ลายข้าวหลามตัดใจร้อยดวง	3.8	1.05	มาก
2.ลายหัวใจสอง	4.3	1.16	มาก
3.ลายมณีหัตถ์เทศ	4.3	1.12	มากที่สุด
4.ลายก้านมงกุฎซ่อม่วง	4.3	1.09	มากที่สุด
5.ลายลูกช้าง	3.5	0.91	มาก
6.ลายกำแพงเมือง	3.5	0.91	มาก
7.ลายขีดประยุกต์	3.5	0.92	มาก
8. ลายบุษบา	3.5	0.91	มาก
9.ลายกลีบดอกไม้	4.3	1.01	มากที่สุด
10. ลายใบชา	3.1	1.55	ปานกลาง
รวม	3.81	1.07	มาก

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นกับการออกแบบลายผ้าทอมือสำหรับการผลิตนำไปเป็นต้นแบบของลายผ้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับรายได้ของชุมชนในกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโป่งเขนง ภาพรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ปรากฏได้ดังนี้ ลวดลายผ้าทอรูปที่ 2, 5, 6, 9 = มีค่าเท่ากัน $\bar{X} = 4.3$ รองลงมา ลวดลายผ้าทอมือ รูปที่ 1= มีค่าเท่ากัน $\bar{X} = 3.8$ และลำดับสุดท้าย ลายผ้าทอมือ รูปที่ 3, 7, 8, 9 และ 10 มีค่าเท่ากัน $\bar{X} = 3.1$

และนำลายผ้าทอมือมาวิเคราะห์แล้วมีการคัดเลือกจากประประเมิน ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ การมัดลาย ย้อมไหมจนกระทั่งผ้าทอจนเสร็จสมบูรณ์

ซึ่งได้ออกร้านและนำไปโชว์ในงานกิจกรรมด้วยพระบารมีสดุดีจักรีวงศ์“ภาพแห่งความรัก อักษรศิลป์ ถิ่นผ้าไทยเทิดไท้องค์ราชันย์ ขวัญหล้ามหาราชินีพันปีหลวง” ณ สวนน้ำหลากสีแอนดริสอร์ท อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2566 ที่ผ่านมา

เมื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบลายที่ได้นำมาทอผ้าจนเสร็จสมบูรณ์ พบว่า

1. ลวดลายที่ออกแบบนักวิจัยได้ออกแบบ สามารถนำไปประยุกต์ หรือเพิ่มมูลค่าของผ้าทอกับชุมชน และสร้างรายได้ให้กับ ทั้งนี้เนื่องจากลายผ้าในแต่ละลายมีความโดดเด่น สวยงาม และขึ้นอยู่กับความชอบของผู้บริโภค ย่อมมีความแตกต่างกัน
2. สีสันมีความเหมาะสมกับลายผ้า โดยเฉพาะลาย สองหัวใจ มีความโดดเด่นและขึ้นชอบ สามารถเพิ่มมูลค่าผ้าให้กับชุมชน ลายผ้าในแต่ละลายมีความโดดเด่น สวยงาม และขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละบุคคล
3. การนำรูปร่างของรูปเลขาชนิด รูปร่างธรรมชาติ และรูปร่างอิสระ ก่อให้เกิดลวดลายที่สวยงามได้ เส้น การใช้เส้นในการนำเสนอ ลวดลายเพิ่มการสร้างสรรคลวดลายที่ลงตัวส่วนสี สดใส สะดุดตา แต่ปรับในเรื่อง สีให้มีความหลากหลายสีเป็นที่ไหนเก่าๆเช่นเปลือกไม้ น่าจะทำให้ผ้าดูมีความเป็นโบราณ ขึ้นมา มีเน้นในลวดลายสร้างสรรค์ จะเป็นมาตรฐานในการออกแบบผ้าลายเก่า ประจำถิ่นได้

4. ผ้าที่ทอเสร็จแล้ว สามารถนำมาสร้างผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เหมาะจะทำผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผ้าถุง ผ้าพันคอ ปกอก หมอนอิง กระเป๋าใส่สตางค์ หรือกล่องใส่ดินสอ ทำเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นการเพิ่มมูลค่าได้หลากหลาย

8. อธิบายผล

กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโป่งเข่ง อำเภอบรรพต จังหวัดนครสวรรค์ เป็นชุมชนที่มีทอผ้า สืบสานต่อลายชิตไม้รอดหรือที่คนทั่วไปเรียกว่า ลายชิต ผ่านเรียนรู้ของผู้ทอ ผ่านบรรพบุรุษ แม่ ย่า ยาย และการสังเกตด้วยตนเอง และการให้คำแนะนำจากหน่วยงานราชการ ผ้าทอลายชิตถือเป็นลายโบราณที่ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านโป่งเข่ง ด้วยสีสันทัน ไม่เหมือนชุมชนทอผ้าอื่นๆ ด้วย 3 สี ได้แก่ สีแดง สีขาว และสีเหลือง ด้วย ทำให้เป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ สีสดสวย และผู้วิจัยได้ออกแบบลายผ้า จำนวน 10 ลาย ที่เกิดขึ้นจากการลงชุมชนเมื่อปีที่แล้ว ทำให้เกิดแนวความคิดในการออกแบบลายผ้า ให้กับชุมชน และผ่านการคัดเลือกจากความพึงพอใจจากแบบสอบถามและผู้เชี่ยวชาญคือประธานชุมชน กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโป่งเข่ง และช่างผู้ทอ รวม 11 ราย ได้เลือกแบบลายมา 3 แบบ คือ แบบที่ 2 หัวใจสองแบบที่ 5 ก้านมงกุฎซ่อมแบบที่ 6 แบบลูกข่าง และได้ทดลองทอผ้า ออกมาเป็นต้นแบบของลายผ้าตัวอย่าง และนำไปโชว์ในงานกิจกรรมด้วยพระบารมีสุดดีจักรีวงศ์ “ภาพแห่งความรัก อักษรศิลป์ ถิ่นผ้าไทยเทิดไท้องค์ราชันย์ ขวัญหล้ามหาราชินีพันปีหลวง” ณ สวนน้ำหล้าสิแอนดริสอร์ท อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2566 ที่ผ่านมา

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นจากการออกบริการวิชาการ ให้กับชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโป่งเข่ง และผู้วิจัยมองเห็นประเด็นที่น่าสนใจ คือ ชุมชนกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านโป่งเข่ง เกิดขึ้นจากการส่งต่อลายจนกลายเป็นการสืบสาน เรียนรู้ของผู้ทอ ผ่านบรรพบุรุษ แม่ ย่า ยาย และการสังเกตด้วยตนเอง และการให้คำแนะนำจากหน่วยงานราชการ ผ้าทอลายชิตถือเป็นลายโบราณที่ยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านโป่งเข่ง ด้วยสีสันทัน ไม่เหมือนชุมชนอื่นๆ และปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ ผู้บริโภคได้ลายที่ตนนำมาเป็นแบบ และจ้างให้ผู้ทอผ้าได้ทอ จนสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง แต่ด้วยความเชี่ยวชาญด้านการมัด และย้อมผ้า จนกระทั่งทอผ้าผืนนั้น ๆ จึงเกิดขึ้นรายได้ให้กับชุมชน

และจากการคิดออกแบบลายผ้า ผู้วิจัยที่เน้นการนำมรดกมาชาติ และการนำรูปทรงเลขาคณิต เช่น ดอกไม้ ต้นไม้ สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม มาคิดออกแบบและนำมาออกแบบจนลายผ้าจนได้ลายที่สมบูรณ์ ส่วนชื่อของลายผ้าให้เกิดความสอดคล้องกับลายที่ออกแบบจนเกิดไอเดียในการสร้างลายผ้าทอ การมัดลายคือเทคนิคในการสร้างลาย ผู้เชี่ยวชาญในการผูกมัดลาย แล้วนำไหมไปย้อมและการขึ้นดอก และการย้อม เริ่มทอเป็นดอกหมี่ จนได้ผ้าทอ ที่เป็นต้นแบบของผ้าทอ และสามารถนำลายผ้าที่สร้างขึ้นใหม่ไปประยุกต์เข้ากับลายผ้าชิต เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่ทอผ้า

9. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หาช่องทางทางการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาดของผ้าลายชิต และสร้างอัตลักษณ์สินค้าของชุมชน รวมทั้งชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. ทำการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักโดยใช้สื่อใหม่ที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเน้นเรื่องสีและลวดลายใหม่ และออกแบบลายผ้าที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และลงพื้นที่ในจังหวัดใกล้เคียง เพื่อหาความโดดเด่นของลวดลายผ้าให้เกิดความแตกต่างของสินค้า

รายการอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. (2564). *สืบสานอนุรักษ์ถิ่นไทยดำรงไว้ในแผ่นดิน*. กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- เกศินี บัวดีศ. (2560). ผ้าทอพื้นเมืองของชาวอีสาน. *วารสารพื้นถิ่นโขง* ซี มูล, 3(1), 55-84.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.(2534). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาชนบท*. อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- จวีรวรรณ จันทลา, วลี สงสูงงค์,เพ็ญสินี กิจคำ,และสุรรัตน์วงศ์สมิง. (2559). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 82-98.
- ฉัตยาพร เสมอใจ, และมัทนียา สมมิ.(2546). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. ธรรมกมลการพิมพ์.
- นพรัตน์ ภูมิวุฒิสาร. (2558). *การจัดการส่งเสริมการตลาด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวรรตน์ เลขะกุล. (2547). *ห่อแสดผ้าไทยพื้นบ้าน เถลิงพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ*. โรงพิมพ์กรุงเทพ.
- ประเสริฐ ศิธรัดนา. (2538). *การออกแบบลวดลาย*. เตียนสโตร์.
- พินาลิน สาริยา. (2549). *การออกแบบลวดลาย*. เตียนสโตร์.
- พูนลาภ ทิพชาติโยธิน. (2553). *Value-Added Activities เพิ่มลูกค้าด้วย กิจกรรมเพิ่มมูลค่า*. บรรณกิจ.
- ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์. (2537). *การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต ไม่ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รุ่ง แก้วแดง. (2541). *พฤติกรรมการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มติชน.
- รัชฎา สุขแสงสุวรรณ. (2547). *ผ้าไทคัง ไทเวียง*. ภูมิปัญญา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์,และคณะ. (2541). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. วีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- สุจินดา เขียมศรีพงษ์ และ ปิยวัน เพชรหมี่.(2560). *การสร้างมูลค่าเพิ่มจากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย: กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ* (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สินีนาม งามฤทธิ์, เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง, และชมฮี คิม. (2562). การพัฒนาอัตลักษณ์ผ้าไหมบุรีรัมย์สู่การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์. *วารสารมนุษยสังคมสาร(มสส.)*, 17(2),1-20. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhusoc/article/view/199782/147550>
- Argandona, A. (2011). *Stakeholder theory and value creation*. IESE Business School: University of Navarra.
- Cornish, G. (1993). Copyright Management of Document Supply in an Electronic Age: THE CITED™ SOLUTION. *Interlending & document supply*, 21(2), 13-20.
- Freeman, R.E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Cambridge: Cambridge University press.
- Günaydin, G. K., & Avinc, O. (2022). A sustainable alternative for the woven fabrics: “Traditional Buldan handwoven fabrics”. In *Handloom Sustainability and Culture: Entrepreneurship, Culture and Luxury*. Singapore: Springer Nature Singapore.
- Janchai, D. (2004). *Marketing Strategy: Big fish eat small fish*. Bangkok, Thailand: SE-Educations.
- Phiantham, M., Phaengsoi, K., & Panthachai, T. (2015). Khit cloth: Networking and creative economy oriented product development based on Isan culture. *Asia Pacific Journal of Education, Arts and Sciences*, 2(4), 22-29.

- Na-Thalang, E. (1998). *Wisdom and the learning process of Thailand*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Serirat,S. (1999). *Principles of Marketing*. Bangkok: Phetjaratsang hangthurakit press.
- Smith, J. B., & Colgate, M. (2007). Customer value creation: a practical framework. *Journal of marketing Theory and Practice*, 15(1), 7-23.
- Tiphachartyothin, P. (2014). Quality Control: The importance of consistency. *Journal of Productivity world*, 19(110), 91-96.
- Yathongchai, C.,& Yathongchai, W. (2022). Development of Textile Design Program for Creating and Continuation of Thai Fabric Wisdom. *J. Res. Unit Sci. Technol. Environ. Learning*, 13(2), 198-213.
- Yohanis, N.D.,& Stanislaus, A. (2019). Geometry Concept on the Motifs of Woven Fabric in Kefamenanu Community. *Journal of Research and Advances in Mathematics Education*, 4(1), 23 -30.